

we meestal de fiets aan de hand nemen. Want van rijden was geen sprake, al liep er benedenwaarts een goed paadje langs, de weg daalde of rees te sterk.

Verbazingwekkend is het aantal zangvogels langs de beek; of eigenlijk is het geen wonder. Dat helder stroomend water, met zijn duizenden en duizenden schietmotten en zijn zwermende dansende muggen, is eten en drinken, bad- en speelgelegenheid tegelijk. De nachtegale en roodborstjes, merels en lijsters zongen je suf, fitis en tjiftjaf, fluiters en grasmusch kwamen er nauwelijks boven uit, de koekoek zweeg geen oogenblik.

Tot vlak bij de papierfabriek is de beek te volgen, en zijn oevers zijn juist daar heel mooi begroeid met voorjaars-boschplanten; de anemonen waren uitgebloeid, een enkele stond nog half voorover te slapen op zijn stengel, maar volop bloeide er de bosch-klaverzuring; honderden van de fijne, witte bekertjes hingen er op de mooie, zachte klaverblaadjes; wit schijnen ze op een afstand, maar bukt ge u, dan ziet ge die wondere oxalis-bloem met de fijne rose aderen en het gouden hartje eerst in zijn volle schoonheid. Ze zijn als een gedicht, als een sprookje en later, als het zacht blozend bloempje is verdwenen, komt die merkwaardige zaaduitstrooiing van oxalis de plant nog belangwekkender maken.

Bij de fabriek passeerden wij weer de beek en reden naar de Nol in het bosch, waar we met vol vogelorkest ontvangen werden; de grond is er droger en de plantengroei schaarscher; het eenige vreemde in de buurt was een boschje van enkel hazelaars, een vroegere aanplanting, denk ik. Den volgenden dag in de vroegte fietsten wij over Oranje Nassauoord naar den Wageningschen berg en verder onderlangs naar Doorwerth, maar daarover later eens.

E. HEIMANS.

EEN EN ANDER OVER HET MAKEN VAN PENTTEKENINGEN NAAR DE NATUUR; EN WAT DAARAAN ANNEX IS.

(Vervolg van blz. 13).

IN 't algemeen vinden leeken gestijleerde teekeningen niet mooi; een brokje natuur, daar houden ze van. En, hoewel ze het stijleeren mooi kunnen *leeren* vinden, is het hier niet de plaats, om daartoe pogingen aan te wenden. Voor *De Levende Natuur* is de bedoeling tweërlei: a. het weergeven van een brokje natuur; b. het maken van demonstratie-teekeningen.

Beginnen we nu met de materialen, voor het maken van pentteekeningen noodig. We zullen dan zien, dat met weinig hulpmiddelen veel is te bereiken.

Allereerst een vel glad carton of papier, waarop met een niet te zacht en niet te hard potlood (b.v. een Faber H. B.) in heel dunne lijntjes het voorwerp kan worden geschetst. Voor het opwerken in inkt is een gewone kroontjespen

en een fleschje O.-I. inkt voldoende. Ten slotte is alleen nog noodig een stukje zacht vlak-elastiek om de potloodlijnen, na de voltooiing in inkt, weg te vegen. Na de voltooiing; want door het vegen met gummi wordt het papier of carton ruw en het trekken van zuivere lijnen daardoor moeilijk. Ook dient er op gelet, dat, vooral als de teekenaar last heeft van vochtige handen, nooit het papier met den vingers wordt aangeraakt, en men dus een velletje papier als onderlegpapier gebruikt.

Moet, zooals we veronderstellen, de teekening dienen voor reproductie, dan moeten alle inktlijntjes goed zwart worden geteekend, dus ook de dunne lijntjes. Alle lijnen nl., die gereproduceerd worden, worden in druk even zwart, al verschillen ze ook, juist als in de teekening, onderling van dikte.

Nemen we aan, dat de teekening behoorlijk in potlood is geschetst, en we gaan inkten. We behooren ons dan voor te nemen, met *zoo weinig mogelijk lijnen* de illustratie te voltooien. Eerstens

bespaart ons dat veel werk, tweedens zal de teekening er duidelijker op worden. Vergelijk de dubbele narcis, blz. 12, onderaan, en de enkele narcissen in fig. 6. Niemand zal er een oogenblik aan twijfelen, of de eerste fig. is, door het weglaten van een fond en het gebruik van veel minder lijntjes, veel minder tijdroovend. Eigenaardig is het nu, dat iemands illustratieve capaciteiten omgekeerd evenredig zijn met het aantal lijnen dat hij teekent om het beoogde effect te verkrijgen: een leek teekent de bloembladen, maar niet de bloem.

We bedoelen hiermede niet, dat een penteekening niet uitvoerig mag zijn; integendeel is uitvoerigheid tot in de kleinste details soms zeer gewenscht: als nl. de hoofdzaken hierdoor niet op den achtergrond worden gedrongen. In fig. 6 spreekt de vorm van iedere bloem afzonderlijk, terwijl toch is getracht een geheel weer te geven. De uitvoerigheid van deze illustratie diende, om nadruk te leggen

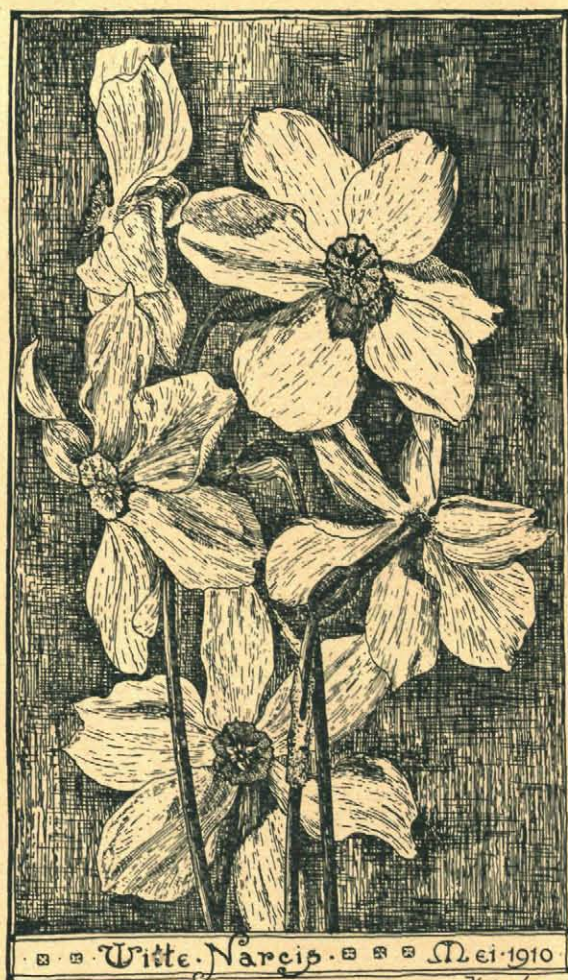
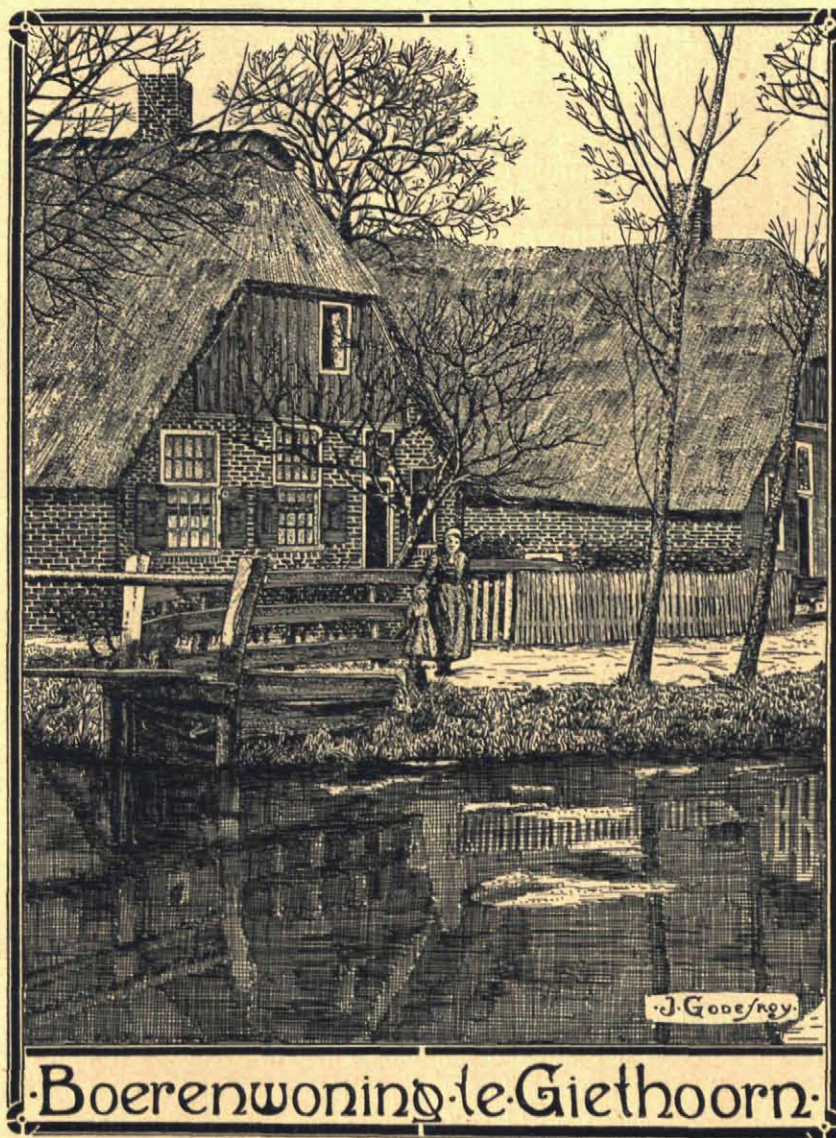

Fig. 6.

op 't mooie van het geheel; eenigszins een indruk weer te geven van het sappig vilt van de porceleinwitte bloembladen. Daardoor was ook het achtergrondje noodig. Als voorbeeld van een uitvoerige penttekening geven we ook hierbij een

boerenwoning uit Giethoorn. Wie zich de moeite wil getroosten om jaargang XII van *D. L. N.* eens op te slaan, zal daar op blz. 205 een afbeelding vinden van bijna hetzelfde hoekje uit dit dorp, welke illustratie met veel minder uitvoerigheid is behandeld.

Dan kunnen verder ook een eenvoudige schets met een of meer uitvoerige details samengaan. Een voorbeeld hiervan geeft fig. 8, een takje haver. De groote tak is eenigszins als silhouet opgevat en dient om een indruk weer te geven van het geheel, dus b.v. van de groeiwijze. Terwijl het detail, rechts onderaan, meer ten doel heeft te laten zien, hoe de haverkorrels eigenlijk in de schutblaren zitten.

We kozen dit takje haver, dat nog in Augustus 1908 in Hilversum is geplukt, als voorbeeld, omdat hieruit te zien valt, dat ook van eenvoudige natuurvoorwerpen nog wel wat te maken is. Komen

Mei 1910. Godefrey.

we
nog
even
terug
op de
nar-
cissen,
fig. 6.
Een
ach-

tergrondje als in deze teekening is nog al bewerkelijk. Voor een eenvoudige demonstratie-teekening, waarin men behalve de vorm ook nog goed de witte kleur wil doen uitkomen, kan men ook gebruik maken van een z.g. film. Fig. 9 is eerst heel simpeltjes alleen met enkele lijnen geteekend, zooals b. v. in fig. 4. Zien we goed toe, dan bestaat de achtergrond geheel uit kleine ruitjes. Deze zijn niet geteekend, natuurlijk; dat zou nooit zoo regelmatig gaan en bovendien weer tijdroovend zijn. Juist voor zoover we de fond zien aangebracht, hebben we op de penttekening met blauw potlood de fond ge-

Fig. 8.

Godefrey.

arceerd. Met blauw, omdat blauwe lijnen niet reproduceeren. De cliché-maker begrijpt echter uit deze blauwe arceering waar en hoever de fond aangebracht moet worden; en hij doet dit door middel van een netwerk op de lens, dat geheel geslepen is. Zoo een netwerk, bestaande uit kleine ruitjes (of cirkeltjes of andere meetkundige fiurtjes) wordt film genoemd. Natuurlijk dient de pen-teekenaar zich bij voorbaat goed voor te stellen, hoe de werking van zoo'n film achter de teekening in druk zal doen.

J. GODEFROY.

(Wordt vervolgd).

HOE EEN HANDELSREIZIGER VAN DE NATUUR GENOOT.

VOOR zaken kan men soms op plaatsen komen, die men anders zelfs niet vermoedt, ooit zullen zien; en zoo gebeurde het in den vorigen zomer ook dat ik in Dublin zijnde, daar een geheelen Zondag voor mij zelve had.

Van de mooie stad had ik, gedurende de dagen die aan de zaken gewijd waren, zoo en passant genoeg gezien en als natuur-vriend dacht ik er dan ook geen oogenblik aan, mij op dien zonnigen Zondag in een of ander museum of schilderijengalerij optesluiten, maar ging al vroeg op stap om eens in de Natuur van „het groene Erin“ rond te kijken. In het hôtél had ik inlichtingen gevraagd en natuurlijk twijfelde ik niet tusschen één der wereldsche badplaatsjes bij Dublin, en het stille, landelijke Lucan, maar koos het laatste.

Bij één der vele bruggen over de rivier Liffey nam ik een „electric car“ die me in een goede drie kwartier langs een op vele plaatsen mooien weg in Lucan bracht. De rivier Liffey zag ik steeds smaller worden en sneller stroomen en ik verwachtte dus hooge grond, rotsen en schuimende beekjes.

Daar in Dubbin de winkels gesloten waren, zocht ik in Lucan een gelegenheid om wat mondvoorraad te koopen en ik vond die in een klein winkeltje. Toen ik daar stond te wachten viel het mij op hoe ontzettend veel wespen op visite waren. Bij tientallen kropen ze in de drupsflesschen en in de cakes-trommels. Ze knaagden aan de „biscuits“ en aan de „cheese“ en om wat lafenis kropen ze in de ledige „gingerbeer“ fleschjes. Zeldzaam-brutale beesten!

Bang waren de lui er niet voor, ze deden of 't vliegen waren en, naar ze beweerden, werden ze ook maar zelden gestoken. Moeite om ze te weren deed de winkelier echter ook niet en zoo hadden die wespen een gemakkelijk te bereiken, welvoorzien provisiekast.

Op goed geluk sloeg ik maar een stillen weg in door hooge muren ingesloten, die van ruw aangevoegde stukken zandsteen en kwartsknollen opge-

Steenbreek-varentje.